

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Petra Průchy a soudců JUDr. Karla Šimky a JUDr. Tomáše Langáška v právní věci žalobce: **P. Č.** proti žalovanému: **Obvodní soud pro Prahu 2**, se sídlem Francouzská 808/19, Praha 2, v řízení o žalobě proti nečinnosti žalovaného ve věci žádosti o poskytnutí informace, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 27. 1. 2014, č. j. 5 A 216/2013 - 14,

takto:

- I. Kasační stížnost **se zamítá.**
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Včas podanou kasační stížností žalobce (dále jen „stěžovatel“) napadl usnesení Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“) ze dne 27. 1. 2014, č. j. 5 A 216/2013 - 14 (dále jen „napadené usnesení“), jímž nebylo stěžovateli přiznáno osvobození od soudních poplatků v řízení o žalobě proti nečinnosti žalovaného, která podle žalobce měla spočívat v tom, že žalovaný řádně nereagoval na jeho žádost o poskytnutí informací ze dne 28. srpna 2013 a namísto toho žalobci sdělil, že nevede seznam advokátů ustanovovaných ve sporném řízení. Po podání stížnosti bylo žalobci sděleno, že ani jeho stížnost nebude řešena v režimu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

V odůvodnění **napadeného usnesení** městský soud uvedl, že na výzvu soudu k zaplacení soudního poplatku za žalobu stěžovatel požádal o osvobození od soudních poplatků. Poukázal na naprostý nedostatek prostředků, který doložil čestným prohlášením. Městský soud aplikoval ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. a uvedl, že stěžovatel doložil, že jeho majetkové poměry odůvodňují osvobození od soudních poplatků.

Stěžovatel již byl v řízeních u Městského soudu v Praze opakovaně osvobozen právě pro svou nemajetnost, a soud nemá důvod o jeho nemajetnosti pochybovat ani nyní; má však za to, že tu existují jiné důvody, pro které by žalobci nemělo být přiznáno osvobození od soudních poplatků. Stěžovatel totiž podle názoru soudu zneužívá toho, že je od poplatků osvobozen, a jeho dříve úspěšné žádosti o osvobození od soudních poplatků jak v řízení o žalobách, tak v řízení o kasačních stížnostech jej povzbuzují k další procesní aktivitě (a to nejen na úrovni soudů správních, ale též na úrovni Ústavního soudu), která nijak nesvědčí ani o snaze dobrat se vyřešení sporné právní otázky, ani o tom, že žalobce vůbec bere na zřetel rozhodnutí soudů, jež mu opakovaně z těchže důvodů nevyhověly, a která je předem odsouzena k neúspěchu. Městský soud v Praze eviduje u žalobce 379 žalob (z toho 81 nerozhodnutých), které většinou napadají rozhodnutí, nečinnost nebo nezákonný zásah České advokátní komory; k žalovaným však patří také soudy, jimž žalobce zpravidla vytýká pochybení při vyřizování žádostí o informace. Samotný údaj o množství sporů vedených stěžovatelem ještě nesvědčí o tom, že jeho žaloby a kasační stížnosti jsou samoučelné; pro posouzení žádosti o osvobození od soudních poplatků je však podstatný samotný způsob, jakým žalobce své soudní spory vede a jaká je jejich podstata. Žalobou v této věci se stěžovatel podle městského soudu domáhá toho, aby mu žalovaný poskytl informace o jménech a příjmeních advokátů ustanovovaných u něj v civilních sporných řízeních v posledních pěti letech. Takové dotazy jsou pro stěžovatele typické: nedomáhá se tu převážně informací ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., tedy informací vztahujících se k působnosti povinného subjektu ve smyslu § 2 odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb., ale klade dotazy, které nijak nesouvisí s kontrolou veřejných institucí ze strany veřejnosti (což je prvotním cílem zákona č. 106/1999 Sb.). Jeho dotazy by si často žádaly rozsáhlé rešerše, nebo se naopak týkají úzce vymezených jednotlivostí, které se v některých případech ani neevidují a evidovat nemají; to je i případ této žádosti. Podle judikatury (č. 2601/2012 Sb. NSS) není na místě přiznat účastníku osvobození od soudních poplatků, vede-li účastník s různými veřejnými institucemi množství sporů týkajících se poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., které často pokračují jako spory soudní, a přitom nejde o spory mající vztah k podstatným okolnostem účastníkovy životní sféry (netýkají se, a to ani nepřímě, účastníkovu majetku, životních podmínek či jiných podobných záležitostí, nýbrž jde o spory vyvolané účastníkovým zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí).

Městský soud konstatoval, že stěžovatelovy spory s Českou advokátní komorou a s dalšími institucemi (Česká pošta, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo spravedlnosti, soudy) jsou mu dostatečně známy; bez ohledu na to, jestli žalobce subjektivně vnímá přímou souvislost těchto sporů se svými osobními životními podmínkami, konstatuje soud, že tato podmínka tu dána není. Soudní spor totiž nemá žalobci přinést žádné „řešení“, které by ukončilo jeho spory s institucemi a urovnalo jeho poměry, ale jen ho případně argumentačně vybavit pro další konfrontace s týmiž institucemi. Ukazuje se, že vedení sporů se pro stěžovatele stalo životní náplní; tím spíš to však neznamená, že by soud měl žalobci přiznat právo vést takové spory bezplatně, na náklady státu. Soudní řízení ani nemůže stěžovateli nijak pomoci, v tomto smyslu je zbytečné (a je tedy i zbytečné a nesprávné přenášet jeho náklady na stát): žalobce totiž ve svém styku s institucemi koná jen podle svého přesvědčení, o jehož správnosti nepochybuje, a nic na tom nedokázaly změnit ani opakovaně vyslovované názory soudů.

Městský soud proto dospěl k závěru, že je v daném případě na místě odepřít žalobci dobrodiní institutu osvobození od soudních poplatků, a rozhodl, že se osvobození žalobci nepřiznává. Důvodem pro odklon od dřívější judikatury (soud žalobci dříve přiznával osvobození od soudních poplatků) je stoupající počet sporů iniciovaných žalobcem (v roce 2008 – 3 žaloby, v roce 2009 – 27 žalob, v roce 2010 – 67 žalob, v roce 2011 – 98 žalob, v roce 2012 – 99 žalob; v roce 2013 poklesl počet žalob na 76, nicméně i to je více než jedna žaloba týdně, a charakter žalob zůstává stále stejný) a zejména jejich samoučelný charakter a samotný postup stěžovatele v těchto sporech, ze kterého není patrná snaha o vyřešení sporu, ale spíše neustálé zpochybňování i jen dílčích úkonů správního orgánu i soudu.

V **kasační stížnosti** stěžovatel namítal, že městský soud „*koná stranně, odpírá rozsudek, šíří klevety a pronáší nesoudnosti*“, a proto se stěžovatel domáhá zrušení napadeného usnesení. Konkrétně stěžovatel namítl, že je nanejvýš patrné, že žádá o osvobození od jednoho soudního poplatku, a proto jsou veškeré úvahy a hodnocení městského soudu bezpředmětné. Městský soud má hodnotit a posuzovat pouze odpovídající podklady, nikoliv racionalitu úkonů účastníka řízení. Odůvodnění soudních rozhodnutí není závazné. Městský soud zakazuje navrhovateli domáhat se soudní ochrany nejen před podivnou činností žalovaného, ale i před arogantním jednáním představitelů soudů jako povinných subjektů informací. Městský soud obchází zákon, pakliže se odmítá vydat rozsudek, i když by byl zamítavý, neboť řízení nemůže být nikdy „zbytečné“ – takovou výjimku Ústava ČR nezná. Městský soud odmítá pochopit, že osoba žádající o osvobození od poplatku nemůže být osvobozena, jde-li o zjevně neúspěšný žalobní návrh. Městský soud nesmí vynášet úsudky bez odůvodnění, tedy označovat věci a procesy slovy bez odpovídajícího významu, už vůbec ne šířit „slabomyslné klevety“. Podle stěžovatele městský soud od roku 2003 nevydal jediný rozsudek v záležitosti poskytování informací na návrh účastníka řízení. Závěrem poukázal stěžovatel na skutečnost, že byl městským soudem nesprávně poučen o podání kasační stížnosti, neboť se jedná o dočasné rozhodnutí, přičemž rovněž odkázal na právní otázku předloženou rozšířenému senátu Nejvyššího správního soudu ve věci sp. zn. 3 As 125/2012.

Nejvyšší správní soud nejprve zkoumal formální náležitosti kasační stížnosti, přičemž zjistil, že je podána osobou oprávněnou a je proti označenému usnesení přípustná za podmínek ustanovení § 102 a § 104 s. ř. s.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení krajského soudu i řízení, jež jeho vydání předcházelo, v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., neshledal přitom vady, k nimž by musel podle § 109 odst. 4 s. ř. s. přihlídnout z úřední povinnosti; vázán rozsahem a důvody, které stěžovatel uplatnil ve své kasační stížnosti, dospěl k závěru, že kasační stížnost **není důvodná**.

Nejvyšší správní soud netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost, ani na povinném zastoupení stěžovatele advokátem. Osvobození od soudních poplatků i právo na bezplatné zastoupení se váže k posouzení poměrů konkrétního žadatele. Nesplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků přitom vylučuje i právo na bezplatné zastoupení (§ 35 odst. 8 s. ř. s.). Za situace, kdy předmětem kasačního přezkumu je usnesení, jímž byla zamítnuta žádost o osvobození od soudních poplatků, by trvání na podmínce uhrazení soudního poplatku za kasační stížnost a na podmínce povinného

zastoupení, znamenalo jen další řetězení téhož problému. (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77, dostupný na www.nssoud.cz).

V prvé řadě Nejvyšší správní soud uvádí, že nepřehlédl předložení věci vedené pod sp. zn. 3 As 125/2012 rozšířenému senátu Nejvyššího správního soudu, v níž je řešena otázka přípustnosti kasační stížnosti proti neosvobození navrhovatele od soudních poplatků. Nejvyšší správní soud k tomu uvádí, že nepovažoval z tohoto důvodu za nutné přerušovat řízení v této věci, neboť by takový postup vzhledem k probíhajícímu řízení o žalobě stěžovatele před městským soudem byl v rozporu se zásadou efektivní a rychlosti řízení.

Individuální osvobození od soudních poplatků je procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona o soudních poplatcích. Tento druh osvobození od soudních poplatků je zařazen v § 36 odst. 3 s. ř. s. Z dikce tohoto ustanovení především vyplývá, že účastník může být osvobozen od soudních poplatků při současném splnění těchto tří předpokladů: a) podání žádosti o osvobození od soudních poplatků, b) podaný návrh (na zahájení řízení) není zjevně neúspěšný, c) doložení nedostatku prostředků. Mimo toto ustanovení se dílčím způsobem aplikuje rovněž § 138 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, (dále jen „o. s. ř.“), za použití § 64 s. ř. s., podle něhož lze přiznat účastníku řízení osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to poměry účastníka, a to zcela nebo zčásti. Citované ustanovení o. s. ř. rovněž pamatuje na situace, kdy uplatňování nebo bránění práva před soudem nese znaky svévole (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91, či rozsudek ze dne 26. 11. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66). V posledně citovaném rozsudku Nejvyšší správní soud dospěl k právnímu názoru, že *„osvobození od soudních poplatků nemá být institutem umožňujícím nemajetným osobám vést bezplatně spory podle své libosti, nýbrž zajistit, aby v případech, kdy nemají dostatek prostředků, a přitom je na místě, aby soudní spor vedly (neboť jde o věc skutečně se dotýkající jejich životní sféry), jim nedostatek prostředků nebránil v účinné soudní ochraně“* (viz cit. rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 7 As 101/2011 - 66, resp. rozsudek ze dne 6. 6. 2012, č. j. 2 Ans 6/2012 - 12). Stran jednotlivých námitek uvedených v kasační stížnosti Nejvyšší správní soud uvádí následující.

Pokud stěžovatel tvrdí, že městský soud *„jedná stranně“* a *„odpírá rozsudek“*, pak mu není možné přisvědčit. Samotné posouzení otázky osvobození navrhovatel od soudních poplatků je výkonem diskrece, tedy uvážení soudu, a má vliv pouze na jeho procesní status z hlediska splnění podmínek řízení, k nimž povinnost zaplatit soudní poplatek patří. Jestliže městský soud vyhodnotil, že nejsou dány podmínky pro osvobození stěžovatele od soudního poplatku za řízení o žalobě proti nečinnosti žalovaného, neznamená to, že se dopustil porušení zákazu denegatio iustitiae, tedy odepření spravedlnosti ve věci samé. Zároveň se z povahy věci ani nejedná o důsledek *„strannosti“* soudu, neboť z napadeného usnesení ani ze soudního spisu nevyplývá jakýkoliv osobní vztah soudců ke stěžovateli či k věci, která je předmětem jeho žaloby. Pokud stěžovateli záleží na vedení řízení o předmětné žalobě proti žalovanému, je na něm, aby si opatřil finanční prostředky na zaplacení soudního poplatku. Funkcí soudních poplatků je totiž mj. zajistit, aby si účastník řádně uvědomoval důležitost předmětného řízení a byl si zřetelně vědom okolností, které jeho řízení doprovázejí. Proto při posuzování osvobození od soudních poplatků soud musí

kromě majetkové situace žadatele posoudit i procesní postup, jakým účastník dané řízení vede (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 8. 2012, č. j. 2 As 113/2012 – 12).

Městský soud při posouzení podmínek pro osvobození od soudních poplatků shledal, že stěžovatel sice splňuje podmínku nedostatečných příjmových a majetkových poměrů, ale usoudil, že není možné beneficium osvobození od soudního poplatku poskytnout stěžovateli z toho důvodu, že jeho podání vykazují znaky zneužití procesního práva (tedy podávání žalob a jiných podání bez jakéhokoliv právního důvodu spočívajícího v narušení hmotněprávní sféry stěžovatele). Městský soud přitom zcela respektoval rozhodnutí zdejšího soudu ze dne 20. 9. 2011, č. j. 2 As 105/2011 – 44 (dostupné na www.nssoud.cz), z něhož plyne, že samotný počet sporů vedených žalobcem nemůže být dostatečným důvodem k tomu, aby postup žalobce byl označen za zneužití práva. Městský soud byl v tomto ohledu povinen zabývat se konkrétními okolnostmi případu a podrobně zdůvodnit, proč v daném případě velké množství žalob podaných stěžovatelem ke krajskému soudu ve spojení s dalšími skutečnostmi znamená zneužití práva ze strany stěžovatele. Této povinnosti krajský soud zcela a úplně dostál, neboť v odůvodnění napadeného usnesení uvedl, že z obsahu podání stěžovatele (žaloba na poskytnutí seznamu ustanovovaných zástupců ve sporných věcech) vyplývá, že účelem stěžovatelových žalob není ochrana svého práva, nýbrž pouze vedení řízení a vydání rozhodnutí, ať už jakéhokoliv obsahu. Ke shodným závěrům ohledně procesní činnosti stěžovatele již ostatně zdejší soud dospěl např. v rozsudku ze dne 19. 7. 2012, č. j. 3 As 59/2012 – 7, dostupném na www.nssoud.cz, či v usnesení ze dne 12. 9. 2012, č. j. 1 As 121/2012 – 22, dostupném na www.nssoud.cz. Z výše uvedených důvodů nepovažoval Nejvyšší správní soud předmětnou námitku stěžovatele za důvodnou.

K odkazu městského soudu na řízení, která se týkají téhož účastníka řízení, avšak se vztahují k jiné právní věci, Nejvyšší správní soud podotýká, že vzhledem k množství sporů, jež stěžovatel před správními soudy vede, a ve spojení s často soudy konstatovaným kverulatořním a právo zneužívajícím charakterem jeho podání, je nutné považovat odkázání na informaci obsaženou v rozhodnutích týkajících se jiné právní věci s tímž účastníkem řízení za zcela legitimní, ba dokonce vhodnou. Jestliže v rámci své argumentace městský soud vyhodnotil statistiku stěžovatelových žalobních a jiných podání v daném období, jedná se o naprosto korektní právní úvahu směřující k odůvodnění závěru, že stěžovatel skutečně zneužívá soudní řízení správní k jiným účelům, než k nimž má sloužit, tedy k ochraně práv jednotlivce vůči nezákonnému působení veřejné moci. Této námitce stěžovatele tedy Nejvyšší správní soud z výše uvedených důvodů nepřisvědčil.

Ze všech shora uvedených důvodů Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl, jak je uvedeno ve výroku I. tohoto rozsudku.

Stěžovatel, který neměl v tomto řízení úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti ze zákona (§ 60 odst. 1 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s.) a žalovanému žádné náklady nad rámec jeho úřední činnosti nevznikly. Nejvyšší správní soud proto rozhodl tak, že žalovanému náhradu nákladů řízení nepřiznává.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 9. dubna 2014

JUDr. Petr Průcha
předseda senátu